

The second technology is "On-line". It provides teaching students using Internet. All the materials and tests are sent by E-mail. Twice a year the students come to the universities for their examining and consulting. Also the students may get any consultation by E-mail. The disadvantages of this method are the students spend a lot of time in front of their computers, they have little time to communicate with lecturers and they are not accustomed to group work (which is necessary for work in some companies).

The best examples of educational establishments using distance education are British Open University, founded in 1969 (more than 2 mln. people have got higher education there and 150 thousand get it every year). American National Technological University (in Colorado, it provides distance education in 40 engineering colleges), Spanish National University of Distance Education (it has 58 teaching centres in Spain and 9 centres abroad), American Military University (in Virginia), New university of Southern Wales (Australia), Victoria University (Canada) and others.

In our country the first educational establishment using distance education is National Aviation University. It has 1.300 "distance" students now. So in my opinion distance education has its future in this country, especially in our time of rapid political, economical and educational changes.

Конотон О.С., м. Чернівці

ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ІІ КУРСУ АНГЛІЙСЬКОГО УСНОГО СПІЛКУВАННЯ

Зростаючі потреби у міжкультурній комунікації зумовили виникнення соціального замовлення, яке полягає в оволодінні іноземною мовою як засобом спілкування. Згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти Ради Європи (Загальноєвропейські Рекомендації 2003) головною метою навчання іноземної мови у мовному вузі є формування іншомовної комунікативної компетенції, тобто здатності до міжкультурного іншомовного спілкування. Саме на третьому курсі відбувається формування культурної чутливості та здатності ідентифікувати і вживати різні способи комунікації під час спілкування з представниками інших культур (Програма 2001 : 180). Головною метою третього курсу є перехід від пасивного сприйняття іншомовної культури до активного використання різних способів спілкування в усному мовленні. Процес спілкування в нашому дослідженні розглядається як взаємозв'язок його

вербального та невербального компонентів. Але в процесі вивчення іноземної мови у вищому мовному навчальному закладі не приділяється належної уваги останньому компонентіві, студенти-філологи не вміють декодувати та продукувати невербальні засоби спілкування мови, яку вони вивчають (Н.Г.Баженова 2000, Л.Ф.Величко 1982, О.Г.Григорьева 2004, О.Ю.Мошанська 2002 та ін.), що порушує адекватність сприйняття мовлення іншомовного співбесідника та створює перепони до повноцінного міжкультурного спілкування.

Для ефективного навчання студентів-філологів невербальних засобів спілкування вагомим є питання їх відбору. У методичній літературі вже було поставлено і значною мірою з'ясовано питання відбору німецьких невербальних засобів спілкування для початкової школи (Должникова 2000), французьких — для студентів мовних факультетів педагогічних вузів (Баженова 2000) та американських — для інтенсивного навчання (Селиванова 1993). Але принципів відбору для навчання студентів-філологів британських невербальних засобів спілкування ще не створено. Нам здається за доцільне виділити шість критеріїв відбору невербальних засобів спілкування: 1) притаманність британській етнокультурній спільноті, 2) смислове навантаження, 3) типовість, 4) сфера вживання, 5) застосування певними віковими групами, 6) орієнтація на сучасну дійсність.

Перший принцип відбору невербальних засобів спілкування — притаманність британській етнокультурній спільноті. Описані різними авторами елементи невербальної комунікації англословянських мовців стосуються їхньої невербальної поведінки без урахування країни народження і проживання індивідів у Великій Британії, США, Австралії та ін. (О.І.Селиванова 1993, О.В.Хоменко 2001, Г.Вілсон та К.Макклафін 2000, А.Піз 2004, Д.Ламберт 2004 та ін.). Навчаючи студентів III курсу британського варіанта англійської мови, на наше переконання, слід формувати в них уміння користуватися елементами невербальної комунікації, притаманними мешканцям саме цієї країни. Наприклад, типовим англійським жестом є перехрещування середнього пальця руки з вказівним, великий палець прижимає інші пальці, які зігнуті ввнутрі долоні (жест, який приносить удачу).

Другим принципом відбору є смислове навантаження, яке несуть невербальні засоби спілкування. За цим принципом ми відбирали лише ті елементи, які несуть смислове навантаження та можуть бути інтерпретовані в контексті міжкультурної комунікації і впливати на її перебіг, наприклад, коли обидві долоні відтворюють жест *ok*, роблячи декілька рухів (підкреслення

важливій інформації під час розмови), не беручи до уваги жести, притаманні тільки певному індивіду, такі, як звичка поправляти волосся тощо.

Наступним принципом відбору є типовість. За цим принципом нами відбиралися лише елементи невербальної поведінки мешканців Великої Британії, які найчастіше використовуються в процесі комунікації в подібних ситуаціях, наприклад, вказівний палець однієї руки торкається по порядку верхівок пальців другої руки починаючи з мізинця (рахування).

Відбір невербальних засобів спілкування за сферою їх уживання означає, що в межах нашого дослідження ми обмежимося їх відбором лише для сфери повсякденного спілкування, наприклад, піднята догори рука, вказівний палець вгору, решта зжати в кулак (привертання уваги). Ми свідомо виключаємо професійні жести, жести театрального мистецтва, публічного мовлення та спеціальних ритуалів, навчання яких доцільно перенести на старші курси.

Згідно застосування невербальних засобів спілкування певними віковими групами носіїв мови нами було відібрано елементи, які є характерними лише для дорослих мешканців Великої Британії та не включено такі, які притаманні, наприклад, дітям.

Відбір невербальних засобів спілкування з орієнтацією на сучасну дійсність означає, що для процесу навчання слід залучати лише елементи невербальної поведінки, які використовуються носіями мови у теперішній час і виключати ті, які вже вийшли або виходять з ужитку, наприклад, реверанси.

Запропоновані нами вищезазначені принципи відбору невербальних засобів спілкування враховувалися під час підготовки матеріалів для навчання майбутніх філологів англійського усного спілкування.

Korets' T.V., Chernihiv

ADVANTAGES OF TEACHING ENGLISH BY MEANS OF COMPUTER PROGRAMS

Up-to-date-ness makes high demands of having a command of English as an international language both in everyday communication and professional spheres. The amount of information is growing and sometimes the routine ways of its transmission, storing and processing turn out to be inefficient. The use of new technologies opens great opportunities for a computer as a means of teaching English. Recently the computer programs created for the foreign language teaching have been considerably improved. They have become much more effective and professional. All that has